

Els **hotels d'entitats** eren equipaments dotats d'espais i serveis que tenien com a finalitat la promoció del teixit associatiu i facilitaven suport en forma d'infraestructures i altres recursos del mateix equipament a associacions i entitats. La xarxa de l'any 2003 estava formada per 14 hotels d'entitats on hi havia ubicades 405 entitats.

Les **cases de mar** eren equipaments compartits, en la majoria dels casos, amb l'Institut Social de la Marina i altres departaments de la Generalitat que desenvolupaven, durant l'any, activitats dutes a terme per associacions de pensionistes i jubilats del mar que tenien seu a les mateixes cases del mar.

Taula 43. Xarxa d'equipaments de la Direcció General d'Acció Cívica el 2003

TIPOLOGIA DELS EQUIPAMENTS	NOMBRE DELS EQUIPAMENTS
Oficines de Benestar	71
Casals cívics	28
Ludoteques	5
Casals de gent gran	94
Hotels d'entitats	14
Cases del mar	15
Poliesportiu	1
TOTAL	228

Font: Memòria Departament de Benestar i Família, 2003.

2.10 Prestació social substitutòria

2.10.1 *L'objecció de consciència i la prestació social substitutòria*

El dret a l'objecció de consciència, que reconeix l'article 30 de la Constitució, suposava una exempció del compliment del servei militar obligatori per a aquells joves que així ho sol·licitaven per conviccions d'ordre religiós, ètic, moral, humanitari, filosòfic o d'altres de la mateixa naturalesa. Així, els objectors de consciència quedaven exempts del

servei militar, però en el seu lloc havien de complir una Prestació Social Substitutòria (PSS), que consistia en l'exercici d'activitats d'utilitat pública que no requerissin l'ús d'armes ni tinguessin relació amb la institució militar. Per tant, els joves que sol·licitaven la PSS duïen a terme tasques de col·laboració en associacions i organitzacions no governamentals concertades prèviament o en entitats dependents de les administracions públiques en l'àmbit dels serveis socials, dels serveis sanitaris, de la cultura per la pau, de la cooperació internacional, de la conservació del medi ambient, de la promoció cultural i d'educació en el lleure, de la protecció civil o de qualsevol altra activitat d'interès general.

Des dels inicis de la PSS, als anys setanta, a tot l'Estat es van declarar més d'un milió d'objectors de consciència, i 60.000 joves de tot l'Estat es van declarar insubmisos —tot i que la majoria d'insubmisos acabessin a la presó—. L'augment de l'objecció de consciència a Espanya va arribar als nivells més alts del món. Catalunya va ser la Comunitat Autònoma amb més objectors de consciència, 180.000 joves, sobretot estudiants universitaris, que es van declarar contraris al servei militar.

A partir de la Llei 48/1984, de 26 de desembre, reguladora de l'objecció de consciència i de la prestació social substitutòria, la Generalitat va participar en l'oferta de places per a la PSS a través dels seus centres i entitats socials. Però, l'augment desmesurat d'objectors de consciència i el col·lapse de places a tot l'Estat va portar al Ministeri de Defensa a reclamar una legislació que fes més dura la PSS i així fer més atractiu el servei militar. Però des de Catalunya es va assegurar que no es firmaria cap conveni amb el Govern central si no es rebien a canvi més competències, i que no es permetria que cap català hagués de fer la prestació social fora de Catalunya. A més, la Generalitat va demostrar que podria col·locar tots els joves que es declaraven objectors, donant suport a petites entitats sense ànim de lucre per incentivar la creació de places.

De fet, Catalunya sempre va participar activament en el debat polític de la PSS a Madrid. Convergència i Unió va presentar una proposi-

ció de Llei al Congrés de Diputats en què demanava que es reconegués el dret a l'objecció sobrevinguda, és a dir, l'objecció de consciència després d'incorporar-se a files. També es va proposar que la prestació social no durés més que el servei militar i que es beneficiés de les possibles reduccions. A més, d'acord amb la normativa vigent de subscriure cursos de formació, es va arribar a un acord amb el Ministeri de Justícia per incloure cursos formatius de català, d'alfabetització, de formació laboral o d'emergències amb la Creu Roja com a activitats adscrites dins la PSS. En tot cas, les negociacions amb el Govern central no eren gens fàcils i un exemple són les crítiques i veus discordants que es van aixecar a tot l'Estat pel fet que desenvolupar cursos oficials de català servissin com a activitat suplementària a la PSS.

Un altre gran pas fet des de Catalunya, va ser aconseguir la gestió i la inspecció del règim de la prestació social substitutòria, que fins aleshores corresponia al Ministeri de Justícia. Així, la Generalitat va ser pionera en aconseguir el traspàs de competències de la PSS arran de la Llei 22/1998, de 6 de juliol, que va obrir la possibilitat de subscriure convenis de col·laboració amb les Comunitats Autònomes.

2.10.2 *La fi del servei militar obligatori*

El 1996 es va decidir que a l'Estat espanyol desapareixeria el servei militar obligatori l'any 2002. Així, tots els joves nascuts a partir de l'1 de gener de 1984 ja no serien cridats a files i, per tant, ja no haurien de fer el servei militar, ni la prestació social substitutòria.

Els anys anteriors, el model de servei militar obligatori havia entrat en una profunda crisi a causa de la progressiva tecnificació de la defensa, que feia perdre sentit al soldat de lleva, i a l'imparable augment del nombre d'objectors i insubmissos, que feia pràcticament impossible el manteniment de l'exèrcit. Arran d'aquesta crisi, totes les forces polítiques van incloure als seus programes diferents propostes tendents a la professionalització de l'exèrcit. Però, a diferència dels partits majoritaris d'àmbit espanyol, que proposaven reduir la durada de la mili, CiU

en va proposar la supressió. Aquesta proposta va ser recollida en el pacte d'investidura i governabilitat (Pacte del Majèstic) que va formalitzar amb el Partit Popular. En el punt 11.9 d'aquest acord s'establia el compromís d'avançar cap a la professionalització total de l'exèrcit que no exigís un servei militar obligatori. Aquest model havia d'entrar en vigor l'any 2001 sempre que ho permetessin les necessitats pressupostàries i les exigències de la defensa. S'establia també la creació d'una potència en el si de la comissió de defensa, encarregada de determinar les formes i els terminis de la supressió de la mili obligatòria.

Els grups parlamentaris del PP i CiU van presentar una proposició no de llei per crear una comissió mixta Congrés-Senat que hauria d'estudiar la implantació d'un Exèrcit professional i s'encarregaria de fer un estudi a fons sobre la qüestió, i hauria de fer públiques les seves conclusions en un termini màxim d'un any. L'informe explicava que des de l'etapa socialista, l'Exèrcit espanyol havia perdut el 40% del seu poder adquisitiu i s'havia descapitalitzat. El material que es feia servir havia quedat obsolet —el 56% dels vehicles de transport tàctic tenien més de vint anys— i bona part dels terrenys i els immobles que emprava ja no eren operatius. L'informe també es feia ressò d'algunes enquestes, com la del Centre d'Investigacions Sociològiques (CIS), que assenyalava que el 73% dels espanyols menors de 24 anys no volien ni sentir a parlar de la mili, que només un 5% dels ciutadans creia en el servei militar obligatori i que els joves consideraven la mili com la pèrdua d'un any de vida, a més de ser una herència del passat sense sentit i una dificultat més a la incorporació al món del treball. A l'altre extrem se situaven els caps de les Forces Armades, que van observar el projecte amb cautela.

Finalment, el 10 de desembre de 1996, el ministeri de Defensa va presentar al Parlament un complet estudi sobre la professionalització de l'exèrcit que hauria de servir de base per a l'elaboració d'una llei que suprimís definitivament el servei militar obligatori. L'estudi preveia un termini de cinc anys, del 1998 al 2002, per a la progressiva implantació de l'exèrcit professional i, en conseqüència, Convergència i Unió va plantejar l'ampliació de la Llei d'objecció de consciència, fins a la fi del servei militar.

Finalment, l'any 2002 acabava el servei militar obligatori i la prestació social substitutòria. Els últims objectors de consciència que complien la PSS van acabar les seves tasques el 31 de desembre, mentre que des del 13 de desembre del 2001 ja no quedava cap soldat de lleva en actiu a Catalunya.

2.11 Foment del voluntariat

L'acció voluntària, lliure, compromesa i absent de contraprestacions econòmiques, de molts ciutadans per a la millora constant de les condicions de vida i per a la defensa i l'acreixement de la societat i la cultura catalanes, ha constituït un element essencial en la configuració de Catalunya com a país amb una identitat pròpia. Aquesta actuació voluntària, realitzada des de la societat civil durant un llarg període de la història, marcat per la supervivència i la consolidació de Catalunya com a país, va generar la creació i el desenvolupament de moltes entitats que donaven, en cada moment, una resposta cívica i solidària a les necessitats i inquietuds de la societat catalana. Aquesta important tradició arrelada a Catalunya en el camp de l'associacionisme i el voluntariat es tradueix, actualment, en les organitzacions no governamentals (ONG) i els moviments associatius, que també avui continuen mantenint una dimensió de solidaritat, en aquest cas, amb els ciutadans de Catalunya que ho necessiten, però també amb el Tercer Món.

El paper de la Generalitat en aquest àmbit va ser el d'apropar la ciutadania al voluntariat i als valors que comporta, com també afavorir el reconeixement social de l'acció voluntària. Durant els primers anys, sobretot, es va haver de fer un esforç d'estructuració del moviment, voluntari ja, que es passava progressivament d'una tasca de suplència dels serveis públics que s'havia produït durant el franquisme, a una altra de complementació i de major coordinació entre ells, amb l'arribada de la democràcia. A més, perquè fos reconeguda i pogués rebre el suport de les institucions públiques, tota organització de voluntariat havia d'adequar-se a la normativa vigent d'aleshores, especialment pel que feia